

Научна критика и полемика Discussion and Polemics

Првих десет година развоја сустава азила у Хрватској (с освртом на суставе азила у регији)

Драго Жупарић-Иљић (уредник)
Загреб, 2013.

Накладници: Институт за миграције и народности, Центар за мировне студије,
Кућа људских права

Зборник радова о првих десет година функционисања независног азилног система у Хрватској представља значајан допринос проучавању развоја система азила, како у регионалној, тако и у широј, европској перспективи. Зборник је настао као резултат сарадње научника који се баве темама из области миграција и етничитета и стручњака из организација цивилног друштва усмерених ка пружању помоћи избеглицама. Овим је постигнута изузетна ширина представљања развоја самог система азила, пријема који је овај процес доживео у хрватској јавности, али и адаптација државних институција на новонасталу ситуацију. Међутим, Зборник се не ограничава на простор Хрватске: феномен азила и поједине трендове у његовој трансформацији приказује из перспективе европских азилних политика, а даје и примере сличних процеса у Србији, Босни и Херцеговини и Македонији, чиме отвара врата неким будућим компаративним истраживањима овог феномена у региону. Поред анализе појединих институционалних али и социокултурних проблема, које доноси овако организован азилни систем, понуђени су и могући смерови за њихово разрешавање.

Четрнаест радова раздјељено је у четири тематске целине. Први део се односи на развој законодавног оквира система азила у Хрватској. Ауторка **Горанка Лалић Новак** у раду *Систем азила у Републици Хрватској: досадашњи развој и могуће перспективе* анализира специфичности законодавства и праксе у хронолошкој перспективи, од првог поднетог захтева за азил у Хрватској 1997. године до данас, у односу на следеће димензије система азила: приступ систему азила, утврђивање и признавање избегличког статуса, те корпус права и обавеза избеглица. **Ирис Глоднер Ланг** у раду *Има ли солидарности у азилу и миграцијама у Еуропској унији?* проблем азила сагледава из перспективе Европске уније; анализирајући концепт солидарности, који истовремено представља једну од основних вредности ЕУ, и принцип организовања европске азилне политике, поставља питања о његовој спроводљивости у пракси, односно, о могућности трансформације концепта у конкретне механизме азилне политике. Даблинска конвенција, која представља један од механизма расподеле терета и одговорности међу

државама – чланицама ЕУ, и која је у много чему у проблематичном односу са начелом солидарности, представља тему рада *Дублинска уредба и проблеми пограничних држава чланица Еуропске уније* ауторке **Нике Бачић**, која, након разматрања овог акта у ширем европском оквиру, фокус ставља на Хрватску, као рубну земљу ЕУ. **Вања Бакаловић** у раду *Разликује ли Квалификацијска директива ејеродостојне од нејеродостојних избјеглица?* наставља са критичким промишљањем основних начела европске азилне политике, и то саме дефиниције појма избјеглице, чему приступа анализирајући критеријуме који се у пракси користе за признавање овог статуса. Рад *Бесплатна правна помоћ тражитељима азила у поступку утврђивања статуса: законодавство и пракса од 2003*, ауторки **Татјане Будимир, Ане Паска и Лане Тучкорић**, фокусира се на организације које нуде бесплатну правну помоћ лицима која траже азил и предлажу начине за уређивање њиховог деловања .

Други део Зборника бави се појединим институционалним и социокултурним аспектима система азила у Хрватској. **Ведрана Баричевић** у раду *Еуропске интеграције и усвајање еуропских политика азилне заштите у Хрватској: права особа под заштитом и њихова интеграција у друштво* анализира права особа која су добила међународну заштиту у Хрватској и могућности њихове реалне интеграције у друштво и институције из перспективе даљих европских интеграција Хрватске, односно, усвајања европских азилних стандарда у Хрватској. Културни аспекти и улога државних институција у процесу интеграције особа којима је гарантован азил у Хрватској представља тему рада *Теоријски и искуствени оквир за интеграцију нових чланова друштва: од пасивне толеранције к активној инклузији?* ауторке **Тее Видовић. Сања Пупачић, Маја Кадоић и Бранко Оришковић** у раду *Улога Хрватскога Црвенога крива у пружању психосоцијалне потпоре тражитељима азила и азилантима* приказују конкретан пример деловања једне велике хуманитарне организације у смеру пружања помоћи лицима која траже азил. **Емина Бужинкић и Јулија Крањец** у раду *Перспективе и могућности унапређења законодавног и институционалног оквира система азила у Хрватској* анализирају утицај евроинтеграција на развој система азила у Хрватској, и постављају питање његове адекватности, те промене у складу са трансформацијама конкретних миграцијских пракси.

Трећи део Зборника концентрише се на ставове јавности и домаћих актера према пробелматизи азила у Хрватској. **Никола Петровић** у раду *Отпори изградњи прихватилишта за тражитеље азила: случај Стубичке Слатине*, на основу анализе наратива три актера – државе, цивилног друштва и локалног становништва – о пружању оваквог вида помоћи странцима, износи запажања о могућностима ублажавања отпора изградњи прихватилишта. Развој јавних дискурса о лицима која траже азил у Хрватској од 2003. до данас и утицај веће обавештености особа које о њима извештавају представљају тему рада *Перцепција тражитеља азила у јавности и медијски прикази проблематике азила у Хрватској* аутора **Драга Жупарић-Иљића**.

У последњем, четвртном делу Зборника, перспектива посматрања феномена азила помера се са ЕУ и Хрватске на регион. Тако **Мирослава Јелачић** у раду *Може ли се систем азила у републици Србији сматрати функционалним и какви изазови стоје пред овим системом у будућности* указује на проблеме који произилазе из немогућности институционалних и инфраструктурних капацитета да

одговоре на реалне потребе тражилаца азила. **Емир Прцановић** у раду *Развој система међународне заштите – азила у Босни и Херцеговини* описује развој система заштите избеглица у БиХ, доносећи приказ основних правних одредби и прописа, као и улоге различитих националних и међународних актера у овом процесу. Ово поглавље, а уједно и Зборник, завршава се радом *Сустав азила у Републици Македонији* ауторке **Доне Димов-Марковске**, у коме прати развој азилног система у Македонији и указује на проблеме који постоје у азилној пракси.

Овај Зборник представља позитиван пример сарадње научног и цивилног сектора у изоловању и дефинисању кључних проблема азилног система, али и формулисању предлога за њихово превазилажење. Померање перспективе са хрватског на шири европски или регионални контекст у већини радова указује на даље могуће примене резултата ових истраживања у расветљавању појединих унутрашњих контрадикторности европских азилних политика.

Марта Стојић Митровић

Антрополошко истраживање у Крњачи, Боговађи и Бањи Ковиљачи

Као истраживачи, истраживачице, активисти и активисткиње на подручју миграција у Словенији већ неко време пратимо ситуацију у Србији: у првој фази смо покушали да сакупљамо информације из различитих медија, али јако брзо нам је постало јасно да је то недовољно и етички упитно. Осетили смо да је наша дужност – ако озбиљно схватамо своје истраживање и активизам на подручју миграција – да активније узмемо учешћа. То нам је постало још јасније када смо приметили да постоји пуно сличности између ситуације у Словенији од пре неколико година и садашњих догађања у Србији: екстернализација европских миграцијских политика и притисак ЕУ да трансформише Словенију и Србију у „тампон-зоне“ које треба да одиграју улогу „пса чувара“, како би блокирале што више миграната на путу у ЕУ. Предвидиво слични били су политички и медијски дискурси који су се базирали на секуритарном дискурсу и перцепцији миграната као претње; стриктној подели између тражилаца азила и недокументованих миграната, који су портретисани као особе које злоупотребљавају азил. Последица тих проблематичних дискурса у обе државе је била, с једне стране, серија ксенофобних реакција локалног становништва, које су била толерисане од стране локалне и државне власти, док је, са друге стране, уочен недостатак колективне солидарне подршке мигрантима од стране активистичких и невладиних организација, истраживача, академских радника и осталог становништва. Подстакнути свим овим сличностима, на Одељењу за етнологију и културну антропологију Филозофског факултета у Љубљани одлучили смо да организујемо теренско истраживање у Србији са студентима основног и магистарског студија етнологије и културне антропологије који су изабрали предмет Антропологија миграција (води доц. др. Уршула Липовец Чеброн) и предмет Етнологија Африке (води доц. др. Сарах Луначек). Иако нисмо добили финансијску подршку за одлазак на терен (изузетак је била мања материјална помоћ за студенте коју је донирао огранак студентске организације на Филозофском факултету), одлучили смо се на тај корак и како